

Orchis papilionacea L.

Prva najdba ranljive vrste na Dolenjskem

First record of a vulnerable species in Dolenjska region

0157/1 Slovenija: Dolenjska: občina Šmarješke Toplice, ob cesti v Turjaško dolino pod vasjo Koglo (45°53'19,1 "N 15°13'10,13"), ca. 350 m n. m., travnati breg, leg. & det. V. Jerin, N. Jogan, 2. 5. 2014 (LJU10137994, foto), potrjeno 7. 5. 2015, V. Jerin (foto).

Metuljasto kukavico prepoznamo po velikih, rdeče-rožnatih cvetovih, ki nekoliko spominjajo na metulje. Žal je precej redka. Kot vse orhideje je tudi metuljasta kukavica v Sloveniji zavarovana (ANON. 2004), poleg tega pa je kot ranljiva vrsta uvrščena na Rdeči seznam (WRABER & SKOBERNE 1989, ANON. 2002).

Metuljasta kukavica je bila doslej v Sloveniji znana le iz submediteranskega fitogeografskega območja (JOGAN & al. 2001, JOGAN 2007), kjer uspeva predvsem v Vipavski dolini, na Kraškem robu in v dolini Dragonje (DOLINAR, 2015, DAKSKOBLER & al. 2014, FIGELJ & SLAMERŠEK 2011 idr.). Raste na pustih, suhih grmovnatih travnikih in ob sončnih obronkih mejic, predvsem na apnenčasti podlagi (DOLINAR 2015). V soseščini je ta (predvsem) južnoevropska vrsta razširjena na Hrvaškem, kjer je prav tako uvrščena na rdeči seznam kot ranljiva vrsta; največ njenih nahajališč je znanih v Istri (NIKOLIĆ & TOPIĆ 2005), v notranjosti pa njeno pojavljanje ni znano (hirc.botanic.hr/fcd). Uspeva tudi v Furlaniji Julijski Krajini, kjer so znana tri recentna nahajališča (POLDINI 2002).

Spomladi leta 2014 je prva avtorica prispevka presenetljivo opazila metuljasto kukavico zunaj submediteranskega fitogeografskega območja, na Dolenjskem. Dva cvetoča primerka sta rasla na travnatem bregu, kakšnih 15 metrov vzhodno, med cestama, ki se razcepita (ob kapelici), in od katerih ena vodi naprej do cerkve sv. Lenarta, druga pa v Turjaško dolino. Pust, suh, sončen travnik, na katerem sta uspevala, leži na apnenčasti kamninski podlagi in je ročno košen nekajkrat na leto. Dejavnikov, ki bi tu ogrožali orhidejo, sicer ni bilo opaziti. V naslednjem letu (2015) je na nahajališču cvetel en sam, dobro razvit in vitalen primerek. Vsekakor bi bilo zanimivo tudi v bodoče spremljati to maloštevilno populacijo metuljaste kukavice in iskati vrsto tudi na primernih suhih traviščih v okolici, poleg tega pa bi utegnili ti travniki skrivati še kako drugo redko termofilno vrsto.

Literatura

- ANON., 2004: Uredba o zavarovanih prosto živečih rastlinskih vrstah. 2004. Ur. l. RS št. 46/2004: 5933–5962.
- ANON., 2002: Pravilnik o uvrstitvi ogroženih rastlinskih in živalskih vrst v rdeči seznam. Uradni list RS 82/2002.
- FIGELJ, J. & A. SLAMERŠEK, 2011: *Orchis papilionacea* L. Notulae ad floram Sloveniae. Hladnikia (Ljubljana) 28: 51–52.
- DAKSKOBLER I., B. ANDERLE, B. ZUPAN & B. VREŠ, 2014: Novosti v flori Slovenije. Hladnikia 33: 3–30.
- JOGAN, N. 2007: *Orchidaceae*. In: MARTINČIČ, A., T. WRABER, N. JOGAN, A. PODOBNIK, B. TURK, B. VREŠ, V. RAVNIK, B. FRAJMAN, S. STRGULC KRAJŠEK, B. TRČAK, T. BAČIČ, M. A.

- FISCHER, K. ELER & B. SURINA, 2007: Mala flora Slovenije. Ključ za določanje praprotnic in semenk. Četrta, dopolnjena in spremenjena izdaja. Tehniška založba Slovenije, Ljubljana. 967 pp.
- JOGAN, N., T. BAČIČ, B. FRAJMAN, I. LESKOVAR, D. NAGLIČ, A. PODOBNIK, B. ROZMAN, S. STRGULC KRAJŠEK & B. TRČAK, 2001: Gradivo za Atlas flore Slovenije. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 443 pp.
- NIKOLIČ, T. & J. TOPIĆ, 2005: Crvena knjiga vaskularne flore Hrvatske. Ministarstvo kulture, Državni zavod za zaščito prirode RH, Zagreb. 693 pp.
- POLDINI, L. (s sodelovanjem G. Oriolo & M. Vidali), 2002: Nuovo Atlante corologico delle piante vascolari nel Friuli Venezia Giulia. Regione Autonoma Friuli Venezia Giulia, Azienda Parchi e Foreste Regionali & Università degli Studi di Trieste, Dipartimento di Biologia, Udine. 529 pp.
- WRABER, T. & P. SKOBERNE, 1989: Rdeči seznam ogroženih praprotnic in semenk SR Slovenije. Varstvo narave (Ljubljana) 14–15: 1–429.

TINKA BAČIČ, VESNA JERIN & NEJC JOGAN

Ophrys apifera Huds.

Novo nahajališče redke vrste na Gorenjskem New locality of a rare species in Gorenjska, Slovenia

9753/1 Slovenija, Gorenjska, Kamniške Alpe, pašnik severno nad zaselkom Klemenčevo, 740 m n. m., 46°16'42.6"N 14°34'13.4"E. Leg. & det. A. Mihorič, 8. 6. 2008, 27. 5. 2015, 12. 6. 2015 (fotografije avtorice)

Vemo, da je čebeljeliko mačje uho v alpskem delu Slovenije redkost (DAKSKOBLER 2015, DOLINAR 2015). Nekoliko starejši viri poleg tega dvomijo, da sploh uspeva v montanskem pasu (MARTINČIČ & al. 2007: 777).

V začetku junija 2008 smo na pašniku nedaleč od poti na Kamniški vrh našli dve rastlini *Ophrys apifera* (MIHORIČ 2014: 57). Nekaj naslednjih let na tem nahajališču nismo opazili novih primerkov. Konec maja letos pa smo znova pregledovali nahajališče in njegovo okolico in okoli 50 m od prvega nahajališča našli 9 rastlin s popki, kasneje pa še dve rastlini samo 3 m od prvega kraja. Okoli dva tedna kasneje je bilo tam skupno 7 cvetočih primerkov. Nekateri so očitno propadli ali pa so jih pojedle oz. poteptale živali.

Nahajališče je na karbonatni podlagi, je polsuho, nagnjeno na jug. Gre za ekstenzivni pašnik na manj strmem delu pobočja nad zaselkom Klemenčevo ob zahodnem robu gozdička, kjer pretežno rastejo breze in smreke. Na samem nahajališču in v neposredni okolici smo (v različnih letnih časih) popisali naslednje rastline: *Acinos alpinus*, *Genista januensis*, *Aquilegia nigricans*, *Thymus pulegioides* agg., *Euphorbia cyparissias*, *Euphorbia angulata*, *Crepis slovenica*, *Vincetoxicum hirundinaria*, *Ophrys insectifera*, *Teucrium montanum*, *Teucrium chamaedrys*, *Geranium sanguineum*, *Lotus corniculatus*, *Anthoxanthum odoratum*, *Festuca*